

NGB Ruh Sağlığını etkilediğinde

Yankı Yazgan

Pamukkale Sempozyumu, 28.11.2025

Neden oldu? Ne olacak?

- Bize en sık sorulan, kehanet beklenen sorulardan ikisi:
- Neden oldu? Ne olacak?
- Ruhsal durum değişiklikleri ile başvuranlar geçmişe dönük olarak otizm miyiz, sorusunu sormaktalar. Özellikle sosyal ve duygusal hayatla ilgili sorunlar yaşayanlar için otizm kavramsal olarak bir aydınlanma yaratıyor.
- Otizmi olanlar için ise hayat giderek zorlayıcı, otizm semptomları ‘silikleşse’ bile sosyal ve duygusal zorluklar ve eksikler işleri zorlaştırıyor.

İntihar ve otizm

- 2018–2024 arasını kapsayan metaanaliz: intihara bağlı ölüm olasılığı (genel topluma göre) 8 kat artıyor. Yaşam ilerledikçe risk yükseliyor.
- 25 yaş altındaki otistik gençlerde: ~ %25 intihar düşünceleri, and ~ %8.3 intihar girişimi
- Otistik veya otizm olasılığı yüksek bireylerde, prevalans:
 - ~ % 34.2 intiharı düşünmekte,
 - ~ %21.9 intihar planı,
 - ~ %24.3 intihar girişimi/davranışı.

Otizm spektrum bozukluğu, zorbalık ve intihar

- Tıbbi Kayıt (metin analizi) incelemesi.
- OSB tanılı, 13-17 yaş gençlerde, intihar, zorbalık.
- Hazard ratio: 1.82 (1.28-2.59)
- Zorbalığa uğradım diyen bir gencin sonrasında 1 yıl içinde intihar riski artışı
- Zarar olasılığını arttıran etkenler: Kadın cinsiyeti, psikoz, duygudurum bozukluğu, yüksek bilişsel kapasite...

– Holden et al. Autism Res 2020, 13: 988–997

OSBde intihar riskini ne artırır?

- Depresyon, anksiyete, duygu regülasyonu sorunları.
- “Otistik ‘trait’ ile yüksek bilişsel kapasite bir arada.
- Küçük yaşlarda: Zorbalık, stigma, sosyal tecrit ve red.
- Geç tanı, terapi ve sosyal destek eksikleri

OSBden depresyona giden yolun mediatorleri: sosyal motivasyon, yalnızlık, kendine yeterlilik gibi alanlardaki eksikler.

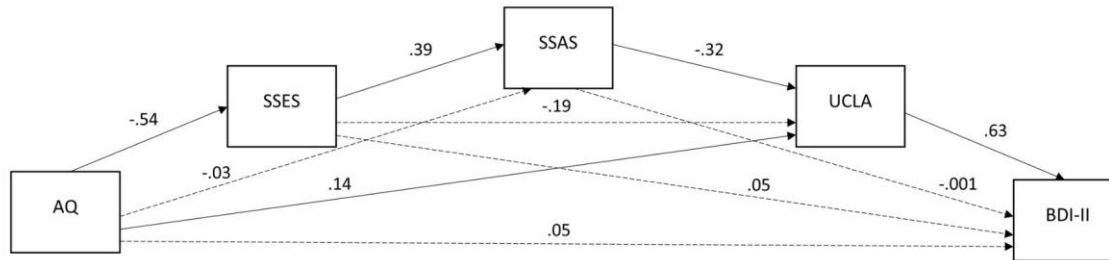

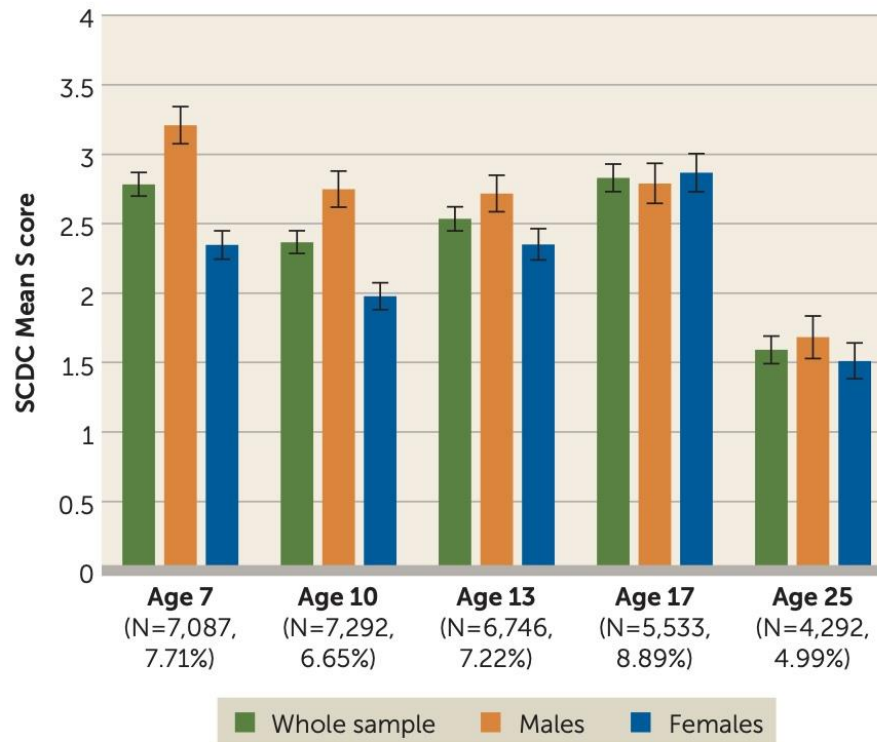
Fig. 2 Multiple serial mediation model of autistic traits (AQ) as a predictor of depressive symptoms (BDI-II), mediated by social self-efficacy (SSES), social motivation (SSAS) and loneliness (UCLA). Dashed pathways are non-significant

Springer

Bir başka tartışmanın kapısında: Hangisi? Otizm mi, otistik özellikler

- Otizm belirtileri doğrudan değil, sosyal ve duygusal sorunlar üzerinden intihar ile ilişkili
- (Yalnızlık, yetersizlik, vb)
- Peki, aynı sosyal duygusal sorunlar daha önce otizm tanısı almamış bir gençte ortaya çıktığında, ‘tersine mühendislik’ ile OSB olarak etiketleniyor mu?

FIGURE 1. Mean Social and Communication Disorders Checklist (SCDC) score, by age, in a study of autism symptom trajectories^a

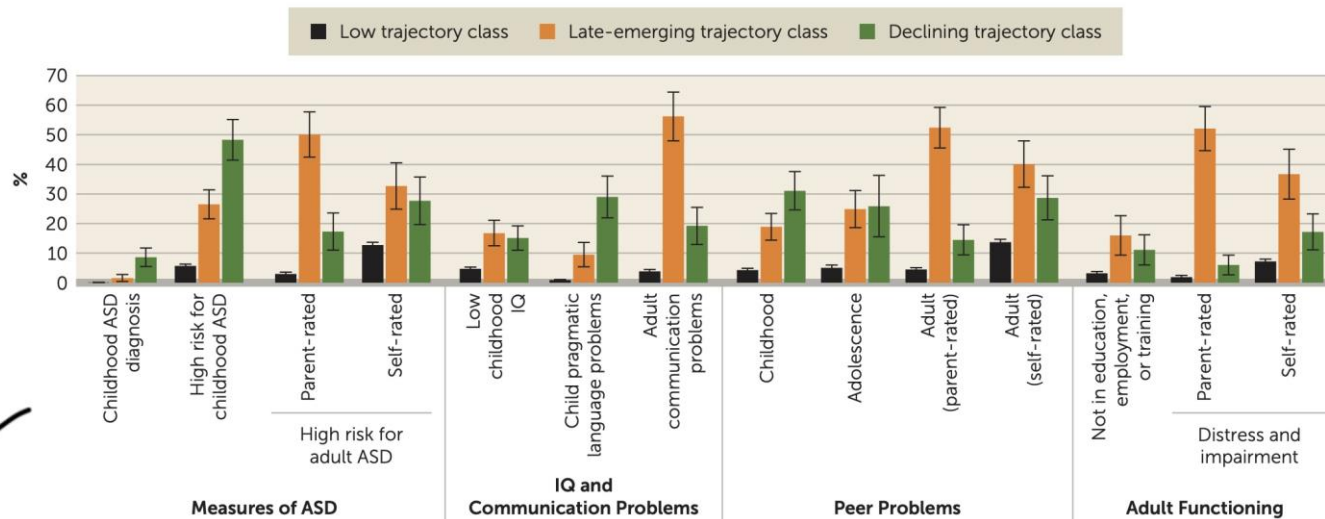
^a The graph includes the sample of participants with at least two time points of SCDC data; maximum N=8,094. The prevalence of meeting the cut-point (whole sample) is in parentheses. Error bars indicate 95% confidence intervals.

Sosyal medya otizmi?

- “Hiçbir zaman kendimi ifade edemediğimi hissettim, bütün sosyal iletişim gerektiren adımlarda zorlandım ve bunlar üst üste biriktiğinde artık bu yükü kaldıramadığım dönemler oldu.
- En son yaşadığım bu durumu yabancı kaynaklarda araştırırken bu durumun otizm ile ilgili olabileceğini görüp, 'Otizmlili Yetişkinler: Arkadaşlık, Yakın İlişkiler ve Flört makaleyi okuduğumda hayatım film şeridi gibi gözümün önünden geçti.
- Kendimi bildim bileli hissettiğim bu garipliğin bir farklılık olabileceği hissi beni ilk defa kendi isteğimle heyecanlı bir şekilde psikolojik destek almaya motive etti. Ben tabii ki kendime teşhis koyamam, hissettiklerim otizm ile ilgili olmasa bile, bunları aktarabileceğimi düşünüp, destek almak istemeye karar verdim.”

Otistik traitler var, ama bu otizm mi?

FIGURE 3. Prevalence of associated features, including other measures of ASD, low IQ, communication problems, peer problems, and adult functioning, by autism symptom trajectory class^a

^a Error bars indicate 95% confidence intervals. ASD=autism spectrum disorder.

Ölçekler kullanıldığında OSB tanısına varmak mümkün mü?

- **Poligenik skor ile korelasyonu var?** Genetik ile semptomlar arasındaki ilişkinin nasıl olduğunu söylemez.
- ASD ve non ASD gruplarda SRS veya SCDC gibi ölçekler aynı dağılımı göstermez. **OSBli bireyin sorulardan anladığı ile olmayanınki aynı olmayabilir.**
 - Kategorik mi, boyutsal mı?
- OSBde bir ölçeğin pozitif olması, normal popülasyonda bu ölçekte pozitif olanların OSB olduğuyla eşdeğer değil.
- **Sosyal semptomlar hangi alanlarda?** Karşılıklılık, nonverbal iletişim, ilişkiler.
- **Sosyal işlevsellik.** Sadece OSBde problematik değildir.

Özet yerine:

- Otizmde depresyon ve kaygı sık rastlanır. Ancak otistik olmayanlardan farklı görünümelerini daha iyi anlamamız gerekiyor. Değerlendirmede tipik bireylerdekinin dışında seçenekleri düşünelim.
- **Yalnızlık ve sosyal bağların olmaması yaygın bir meseledir. Ancak bu otistik bireyler arasında farklı sonuçlar doğurur. Bazı durumlarda sosyal bağların tipi, yoğunluğu tipik olmayabilir. Sosyal bir matrixin varlığı bir ihtiyaç. Bunun organik gelişimini irdelemeliyiz.**
- Özgüven, sosyal motivasyon, ve kendini doğru algılama gelişmesi gereken alanlardır. Bunlar OSBnin depresyon üretebilirliğini etkiler.
- **Hayat düzeni değişiklikleri önemlidir. Örneğin, pandemi gibi toptan etkisi olan, yalnızlaştıran, desteği aksatan, rutinleri bozan durumlar..**
- Anksiyeteye özellikle dikkat.

